

Kierunki przyszłości Unii Europejskiej – kilka słów komentarza

GERTRUDA UŚCIŃSKA

Instytut Polityki Społecznej UW

STRESZCZENIE: *Artykuł przedstawia kilka scenariuszy dotyczących przyszłości Unii Europejskiej i komentarz do nich.*

SŁOWA KLUCZOWE: *Unia Europejska, przyszłość, Europa*

Wstęp

Sześćdziesiąt lat temu państwa założycielskie Unii Europejskiej podpisały traktaty rzymskie, rozpoczynając tym samym proces integracji europejskiej. Postanowiono, że wszystkie spory między członkami rozstrzygane będą w drodze negocjacji.

Unia Europejska to jedna z najbogatszych gospodarek świata. Mieszka w niej 500 mln obywateli. Korzystają oni z wolności, jakie obowiązują w UE: swobody przepływu usług, towarów, osób i kapitału.

Biała księga¹ to wkład Komisji Europejskiej w dyskusję, która odbyła się podczas szczytu Rady 25 marca 2017 r. w Rzymie w sześćdziesiątą rocznicę podpisania traktatów rzymskich. W dokumencie tym określono najważniejsze wyzwania i szanse dla Europy na nadchodzące dziesięciolecie. Zawiera ona **pięć scenariuszy** określających, w jakim kierunku Unia może ewoluować **do 2025 r.** zależnie od podjętych teraz decyzji.

Wpływ nowych technologii na społeczeństwo i zatrudnienie, obawy dotyczące globalizacji, wyzwania związane z bezpieczeństwem oraz klimat narastającego populizmu to zjawiska, jakie obecnie są naszą rzeczywistością. Biała księga pokazuje, jak Unia może się zmie-

nić w ciągu następnej dekady, biorąc pod uwagę wyżej wymienione kwestie. Przedstawia wybór, przed którym stoi Unia Europejska: albo podąży za tymi tendencjami, albo je zaakceptuje i wykorzysta możliwości, jakie się z nimi wiążą. Wraz ze spadkiem populacji Europy, maleje jej znaczenie gospodarcze, a umacnia się pozycja innych regionów świata. Do 2060 r. liczba ludności żadnego z państw członkowskich nie będzie stanowiła nawet 1% światowej populacji. Europejski dobrobyt – jako pozytywny czynnik globalnego rozwoju – będzie w dalszym ciągu uzależniony od otwartości UE i jej silnych powiązań z dotychczasowymi partnerami.

Biała księga w sprawie przyszłości Europy

Biała księga zawiera **pięć scenariuszy**, które przedstawiają możliwą sytuację w Unii **w 2025 r.** Sytuacja ta będzie zależała od obecnych wyborów, jakie podejmie Europa. Poszczególne scenariusze obejmują wachlarz różnych możliwości i w obrazowy sposób pokazują przyszłość Europy. Opisane w nich wersje rozwoju wydarzeń nie wykluczają się wzajemnie ani nie są wyczerpujące.

- **Scenariusz 1: Kontynuacja** – UE 27 skoncentruje się na realizacji pozytywnego pro-

¹ *Biała księga w sprawie przyszłości Europy. Refleksje i scenariusze dotyczące przyszłości UE-27 do 2025 r.*, Komisja Europejska COM(2017)2025, 1 marca 2017 r., Bruksela, https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/biala_ksiega_w_sprawie_przyszlosci_europy_pl.pdf, pobrano 18.04.2017.

gramu reform w duchu opublikowanych w 2014 r. wytycznych Komisji pt. *Nowy początek dla Europy* oraz uzgodnionej w 2016 r. przez 27 państw członkowskich deklaracji z Bratysławy. Oznacza to, że do 2025 r.:

- Europejczycy będą mogli jeździć samochodami niewymagającymi kierowcy, podłączonymi do internetu. Przekraczanie granic w takich samochodach będzie jednak utrudnione z powodu ograniczeń prawnych i przeszkód technicznych;
- Europejczycy będą podróżować za granicę bez konieczności zatrzymywania się do kontroli. Zaostrzenie kontroli bezpieczeństwa będzie oznaczało konieczność przyjazdu na lotnisko lub stację kolejową na długo przed planowaną godziną odlotu lub odjazdu.
- **Scenariusz 2: Nic poza jednolitym rynkiem** – UE stopniowo skoncentruje się na jednolitym rynku, gdyż państwa członkowskie nie będą w stanie porozumieć się w coraz liczniejszych dziedzinach polityki. Oznacza to, że do 2025 r.:
 - przekraczanie granic w celach służbowych lub turystycznych będzie utrudnione ze względu na regularne kontrole. Znalezienie pracy za granicą będzie trudniejsze, a możliwość przeniesienia uprawnień emerytalnych do innego państwa nie będzie zagwarantowana. W przypadku choroby za granicą trzeba się będzie liczyć z wysokimi kosztami leczenia;
 - Europejczycy będą niechętnie korzystać z samochodów podłączonych do internetu ze względu na brak ogólnoeuropejskich przepisów i standardów technicznych.
- **Scenariusz 3: Ci, którzy chcą więcej, robią więcej** – UE-27 będzie funkcjonować jak obecnie, ale umożliwi zainteresowanym państwom zacieśnianie współpracy w określonych obszarach, takich jak obronność, bezpieczeństwo wewnętrzne czy polityka społeczna. Powstanie „koalicja chętnych” bądź też kilka takich koalicji. Oznacza to, że do 2025 r.:
 - 15 państw członkowskich utworzy korpus złożony z funkcjonariuszy policji i sędziów śledczych z zadaniem ścigania przestępczości transgranicznej. Pełne połączenie krajowych baz danych umożliwi natychmiastową wymianę informacji dotyczących bezpieczeństwa;
 - samochody podłączone do internetu będą powszechnie stosowane w 12 państwach członkowskich, które zdecydowały się zharmonizować swoje przepisy dotyczące odpowiedzialności i standardy techniczne.
- **Scenariusz 4: Robić mniej, ale efektywniej** – UE-27 skoncentruje się na skuteczniejszej i sprawniejszej realizacji celów w wybranych dziedzinach polityki, a ograniczy swoje działania tam, gdzie jej wartość dodana jest mało widoczna. Cała uwaga i ograniczone zasoby zostaną skierowane na wybrane dziedziny. Oznacza to, że do 2025 r.:
 - Europejski urząd ds. telekomunikacji będzie uprawniony do uwalniania częstotliwości dla transgranicznych usług telekomunikacyjnych, np. wykorzystywanych przez samochody podłączone do internetu. Będzie on chronił prawa użytkowników internetu i telefonii komórkowej niezależnie od tego, w jakim miejscu w UE się znajdują;
 - nowa europejska agencja ds. walki z terroryzmem przyczyni się do zapobiegania dużym zamachom przez systematyczne śledzenie i oznaczanie podejrzanych.
- **Scenariusz 5: Robić wspólnie znacznie więcej** – państwa członkowskie zdecydują się współdzielić więcej uprawnień, zasobów i decyzji we wszystkich dziedzinach. Decyzje na szczeblu europejskim będą podejmowane sprawniej i szybko wprowadzane w życie. Oznacza to, że do 2025 r.:
 - Europejczycy, którzy zechcą złożyć skargę na temat planowanej w ich okolicy budowie turbiny wiatrowej, finansowanej ze środków unijnych, nie będą mogli skontaktować się z odpowiedzialną jednostką, gdyż władze lokalne odeślą ich do właściwych organów europejskich;

- samochody podłączone do internetu będą się bez przeszkód poruszać po całej Europie dzięki jasnym ogólnoeuropejskim przepisom. Kierowcy będą wiedzieć, że przestrzeganie przepisów egzekwuje unijna agencja.

Zakończenie

Szczyt Rady w Rzymie w sześćdziesiątą rocznicę podpisania traktatów rzymskich był doskonałą okazją do refleksji nad tym, co było i nad tym, co przed Unią Europejską. Biała księga wyznacza początek procesu, w ramach którego UE-27 zdecyduje o swoim przyszłym kształcie. Aby zachęcić do udziału w tym przedsięwzięciu, Komisja Europejska wraz z Parlamentem Europejskim i zainteresowanymi państwami członkowskimi zorganizują w europejskich miastach i regionach serię debat pod hasłem *Przyszłość Europy*.

Przedstawione w białej księdze scenariusze wymagają pogłębionej dyskusji i analiz.

Scenariusz, który Unia Europejska powinna realizować w przyszłości, będzie zawierał cząstkowe elementy zawarte w tych 5 scenariuszach. Trzeba bowiem pamiętać, że Unia Europejska posiada ogromne dziedzictwo i bogactwo polityczne, prawne, społeczne i kulturowe, które wpłynęło na rozwój Unii, i w obecnym kształcie szeroko obejmuje kraje członkowskie, co umożliwiło rozwój tych państw. W XXI wieku możemy powiedzieć, że osiągnęliśmy najwyższy poziom praw człowieka, zwłaszcza tych ekonomicznych i społecznych. Scenariusz Unii Europejskiej na XXI wiek musi uwzględniać ten dorobek (pozytywny wkład do przyszłości) oraz nowe elementy rozwoju Unii Europejskiej i państw członkowskich, głównie w aspekcie globalizacji. Scenariusz ten musi też brać pod uwagę to, ile uprawnień państwa członkowskie muszą oddać Unii, a ile Unia powinna zostawić w gestii państw członkowskich. To dylemat stawiany od wielu lat.

Directions of the future of the European Union – a few words of comment

GERTRUDA UŚCIŃSKA

The Institute of Social Policy of the University of Warsaw

SUMMARY: *The paper describes a few scenarios of the future of the European Union with the author's commentary.*

KEY WORDS: *European Union, future, Europe*